

Т.І.Головачук, к.е.н., **Л.М.Федінчук**,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ТОВАРНИХ РЕСУРСІВ М. ЧЕРНІВЦІ

У статті наведені визначення товарних ресурсів та проведено дослідження ринку товарних ресурсів м. Чернівці.

This article is devoted to determination the commodity resources and researches the commodity resources market of the Chernivtsy.

Формування товарних ресурсів та створення оптимальних умов товаропостачання є одним із важливих факторів успішної діяльності торговельного підприємства на споживчому ринку. В сучасних умовах самотійність господарювання торговельних підприємств щодо залучення товарних ресурсів має здебільшого хаотичний характер, обґрунтування показників, як правило, не проводиться. Цій проблемі приділяється вкрай незначна увага з боку галузевих органів управління, що є наслідком послаблення регулювання торгівлі в цілому.

В умовах трансформації ринкової економіки надходження товарів до торговельних підприємств здійснюється шляхом вільного вибору партнерів по бізнесу та закупівлі товарних ресурсів на ринку. Тому важливою проблемою управління товарними ресурсами є вибір постачальників. Важливість її розв'язання пояснюється не тільки тим, що на сучасному ринку функціонує велика кількість постачальників схожих товарних ресурсів, але тим, що постачальник повинен бути надійним партнером торговельного підприємства.

Метою проведення даного дослідження є вивчення сутності товарних ресурсів та оцінка насиченості товарного ринку м. Чернівці.

Проблема формування товарних ресурсів розглядається в працях вітчизняних вчених, зокрема [1-11]. В основі концепції Д.Болта міститься теорія так званої граничної корисності, де всі засоби закупівельної діяльності підприємства спрямовані на збільшення обсягів продажу, що, в свою чергу, визначається тільки за умови забезпечення необхідної (граничної) прибутковості [3].

Можна погодитись з німецьким вченим Е.Діхтлем, який визначає процес формування товарних ресурсів «як процес регулювання всіх виробничих заходів, спрямованих на

переміщення продукту в просторі і часі від міста виробництва до міста споживання» [4].

Ми поділяємо точку зору Д.Д.Костоголова та Л.М.Харисової, які визначили діяльність підприємства по формуванню товарних ресурсів як просування товарів на ринок і організації товарного обміну з метою отримання прибутку [5].

Зв'язок товарообігу та товарних ресурсів розглядають В.А.Фесюк, Н.І.Гончаренко, М.Р.Кириченко, які вказують: «...для того, щоб реалізувати товари, необхідно їх мати, здійснювати закупівлю та відповідним чином організувати товаропостачання» [12].

А.А.Мазаракі, Н.М.Ушакова, Л.О.Лігоненко визначають, що комерційні угоди із закупівлі товарів є основою формування товарних ресурсів торговельного підприємства, а, відповідно, створюють товарне забезпечення товарообігу і є умовою його реалізації [7].

А.Н.Соломатін стверджує, що обґрунтування обсягу реалізації товарів слід доповнити потребами торговельного підприємства в товарних ресурсах та розробкою заходів по організації їх закупівлі в необхідних обсягах [10, 11].

Т.Д.Москвітін, В.В.Черепов визначають, що формування товарних ресурсів торговельного підприємства має здійснюватись на базі встановлення комерційних зв'язків із постачальниками товарів та укладанні з ними комерційних угод із закупівлі товарів [9].

В своїй праці [6, с.269] Л.О.Лігоненко наводить таке визначення товарних ресурсів: "... можливі обсяги та умови закупівлі товарів, встановлені господарські зв'язки з постачальниками, асортимент товарної пропозиції, його ширина і глибина, оновленість та відповідність попиту тощо". В.С.Марцин пропонує такі визначення "... це маса промислової та сільськогосподарської продукції, яка надходить у торгівлі підприємства протягом року, кварталу, місяця від виробника чи інших джерел (імпорт, резерви) для задоволення потреб населення та господарств; це товарна продукція промисловості та сільського господарства, а також імпортовані товари, що призначені для задоволення різних потреб населення, народного господарства, а також на експорт" [8]. Н.С.Барабаш висуває таке визначення товарних ресурсів – це продукція промисловості і сільського господарства, що

знаходиться в сфері обігу в певний момент часу [1].

На нашу думку, найбільш точно визначення навів В.С.Марцин: ресурси – це товарна маса, а не можливі обсяги закупки та ширина, глибина каналів розподілу товару.

Товарні ресурси формуються на товарному ринку, насичення якого, в свою чергу, здійснюється за рахунок виробничої сфери, насамперед, промисловості та сільського господарства. Добре розвинуті галузі промисловості та сільського господарства забезпечують потреби регіонів, міст та споживачів різноманітними предметами споживання.

Проводячи дослідження товарних ресурсів м. Чернівці, слід приділити увагу вивченню розвитку товарного ринку за джерелами залучення товарів, тенденцій, що визначились впродовж 2007 – 2008 рр.

За даними [14] в промисловому комплексі міста Чернівці на кінець 2008 року склалася виробнича структура на базі 67 підприємств, які представляють 10 галузей. Структуру промисловості в загальному обсязі наведено на рис. 1.

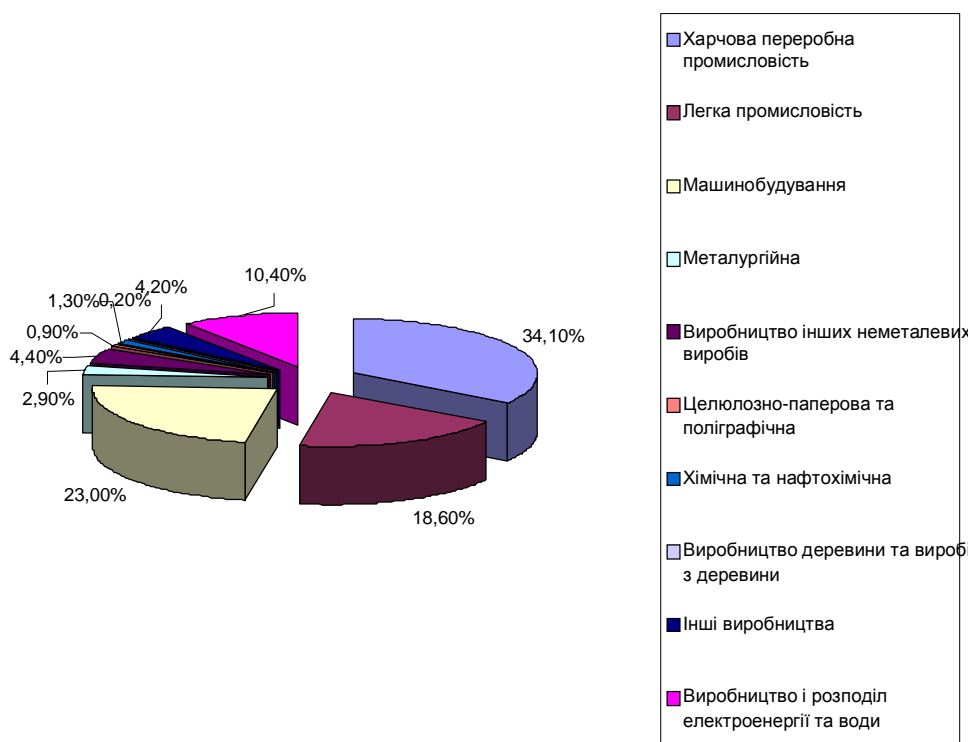

Рис. 1. Структура промисловості м. Чернівці

Промисловими підприємствами міста було вироблено товарних ресурсів на 1263,1 млн. грн., що більше за попередній рік (978,8 млн. грн.).

Найбільшими постачальниками товарних ресурсів міста були: АТ ВТ “Трембіта”, ВАТ “Чернівецький олійно-жировий комбінат”, ТОВ “Машзавод”, ВАТ “Розма”, ТОВ “Розма”, АТЗТ “Буковинка” ПП “Артон”, ВАТ “Індустрія”, ВАТ “Цегельний завод №3”, ВАТ “Вимірювач”, ВАТ “Чернівецький хлібокомбінат”, ВАТ “Цегельний завод №1”, ТОВ “Ант”, МП “Болена”, ТОВ “Балакком”, ВАТ “Молочний завод”, ТОВ “Галс-2000”.

Не випускали товарну продукцію у 2008 р. 9 підприємств - ДП ДАК “Комбінат хлібопродуктів”, ТОВ “Харчосмакова фабрика”, ТОВ “Мантес” (через відсутність обігових коштів та замовлень), ВАТ “Чернівцісільмаш” (розпочалась процедура банкрутства), спиртовий завод та ЗАТ “Чернівціцукор” (реконструкція підприємств), ТОВ “Роксолана” (припинено виробництво в зв’язку з неприбутковістю), ДП “Ластівка” (виробництво переведене на основне підприємство ВАТ “Арніка”) та ВАТ “Розма” (ліквідація підприємства).

За обсягами продукції, що випускається, АТ ВТ “Трембіта” займає одне з провідних місць у промисловості Буковини. Питома вага обсягів “Трембіти” у загальному обсязі легкої промисловості краю становить 65%. За рік підприємство виготовляє 1,5 мільйонів одиниць швейних виробів. Продукція, що виробляється, є конкурентоспроможною та відповідає міжнародним стандартам [13].

ВАТ “Чернівецький хлібокомбінат” є найбільшим виробником хлібобулочних виробів на Буковині і при потужності 120 тонн виробів реалізує 60 тонн за добу.

Значне місце посідає агропромисловий комплекс у формуванні товарних ресурсів. Він забезпечує населення продовольчою продукцією у свіжому та переробному вигляді. У січні–березні п.р. загальне виробництво продукції сільського господарства зменшилось проти січня–березня 2008р. на 1,4%. Із загального обсягу 74,3% вироблено господарствами населення. За січень–березень п.р. господарствами всіх категорій вироблено 12,6 тис. т м’яса у живій вазі, 52,1 тис. т молока та 70,4 млн. шт. яєць. Порівняно з січнем–березнем 2008р. обсяг виробництва м’яса збільшився на 0,9%, яєць – на 24,2%. Водночас через скорочення поголів’я корів продовжувалась негативна тенденція зменшення виробництва молока (на 4,4%).

Ще одним з основних джерел надходження товарних ресурсів є

імпорту. За даними Державної митної служби України, обсяг імпорту товарів становить 194,9 млн. дол. США. Порівняно з 2007 роком імпорту товарних ресурсів збільшився на 45,4%. Впродовж останніх восьми років імпорту товарів суб'єктами господарювання мали тенденцію до збільшення, лише у 2007 році обсяг імпорту скоротився на 21,8% (рис. 2).

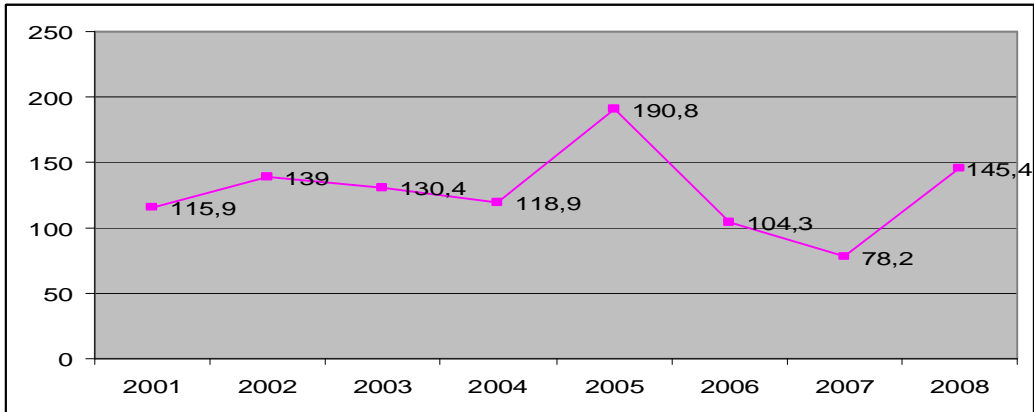

Рис. 2. Темпи росту обсягів імпорту товарів (у % до попереднього року).

Зовнішньоторговельні взаємовідносини підтримувалися з партнерами 69 країн світу, вивозилися товарні ресурси до 56 країн, надходили – з 57. Основними партнерами області при здійсненні імпорту операцій були країни Європи. У минулому році з них надійшло товарів на 139,1 млн. дол. США (в тому числі з країн ЄС – на 135,9млн.), що більше порівняно з минулим роком у 1,6 рази. Найбільше надійшло товарів з Німеччини – на 33 млн. дол. США, Польщі – на 28,3 млн., Італії – на 18,5 млн., Словаччини – на 10,9 млн. та Румунії – на 8,4 млн. дол. США. Структура імпорту наведена на рис. 3.

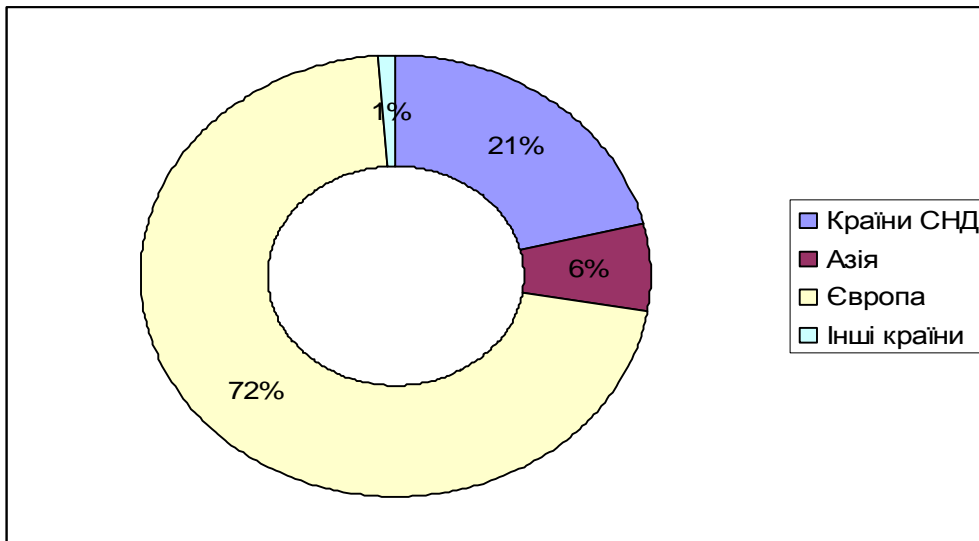

Рис. 3. Структура імпорту товарів за регіонами у 2008 році

Найбільші обсяги імпортованих поставок, як і в 2007 році, припадали на текстильні вироби, яких було завезено на 41,8 млн. дол. США. Друга за обсягом імпорту група товарів – недорогочінні метали та вироби з них, яких у минулому році було завезено на суму 29,6 млн. дол. США. Протягом минулого року у 1,7 раза зріс обсяг імпортованих транспортних засобів та шляхового обладнання, яких надійшло на суму 27,3 млн. дол. США. Завозились переважно моторні транспортні засоби для перевезення вантажів (на 13,3 млн. дол. США), трактори (на 6,7 млн.), автомобілі легкові (на 2,5 млн.), причепи та напівпричепи (на 1,9 млн. дол. США).

Також, порівняно з 2007 р., спостерігалось зростання імпорту полімерних матеріалів, пластмас каучуку (на 21,5%). Обсяг імпорту їх у 2008 р. склав 18,9 млн. дол. США, в тому числі мононіток, прутків, стрижнів та профілів фігурних було поставлено на 6,6 млн. дол. США, плит, листів, півок та пластин - на 2,3 млн. труб, трубок, шлангів та їх мітингів - на 1,6 млн. дол. США.

Частка провідних країн-партнерів у імпорті товарів наведена на рис. 4.

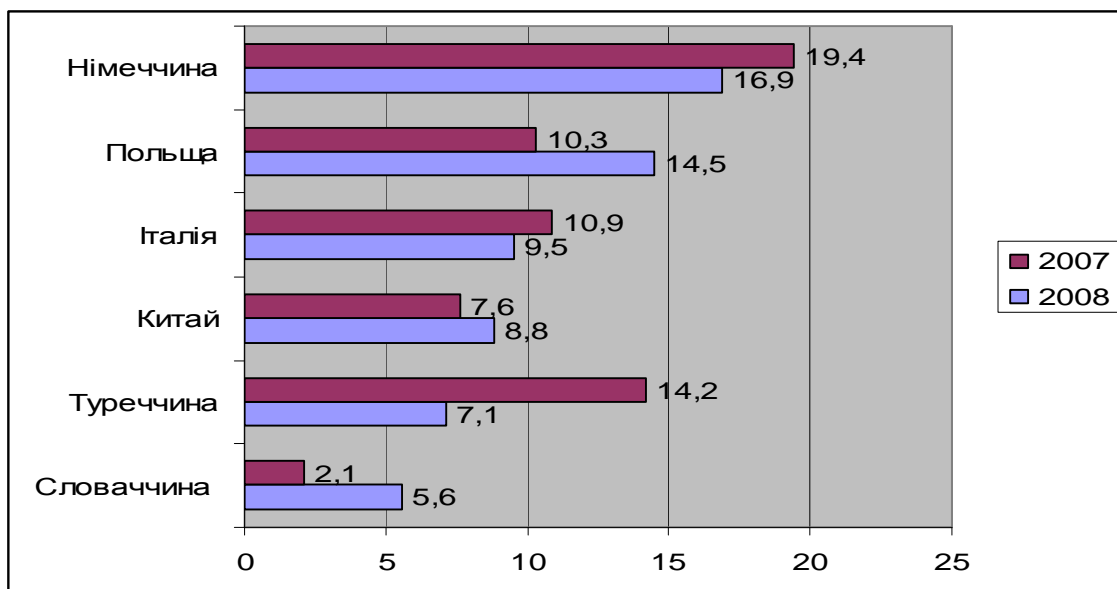

Рис. 4. Частка провідних країн-партнерів у імпорті товарів

Продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості було поставлено в область на суму 14,5 млн. дол. США, що більше порівняно з попереднім роком на 39,9%. Екстрактів дубильних та барвників надійшло на 4,4 млн. дол. США, фото- та кінематографічних товарів – 2,5 млн., ефірних олій, косметичних

препаратів – на 2,4 млн., мила та мийних засобів – на 1,9 млн. дол. США. Товарна структура імпорту товарів наведена на рис. 5.

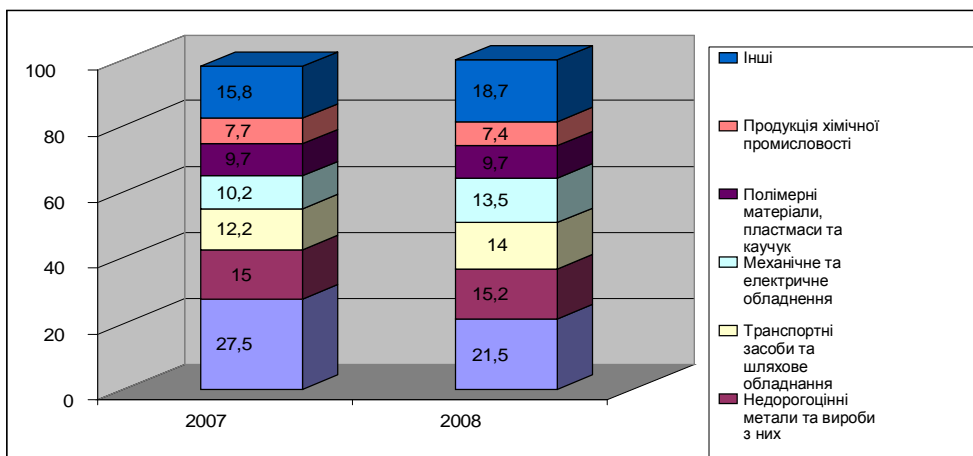

Рис. 5. Товарна структура імпорту товарів

Контракти з іноземними замовниками на переробку давальницької сировини сприяють розвитку виробництва та нарощуванню експортного потенціалу області (рис. 6). Варто зазначити, що майже 10% загального обласного обсягу імпорту – це імпорт давальницької сировини, а 17% загального обсягу експорту Буковини склав експорт готової продукції, виготовленої з неї. За 2008р. в область надійшло іноземної давальницької сировини на 18,5 млн. дол. США, що на 2,4% менше, ніж у 2007р. Переважна більшість її надійшла з Італії – на 8,9 млн. дол. США (47,9% від загального обсягу імпорту давальницької сировини), Румунії – на 4,9 млн. (26,3%) та Німеччини - на 2,1 млн. дол. США (11,4%).

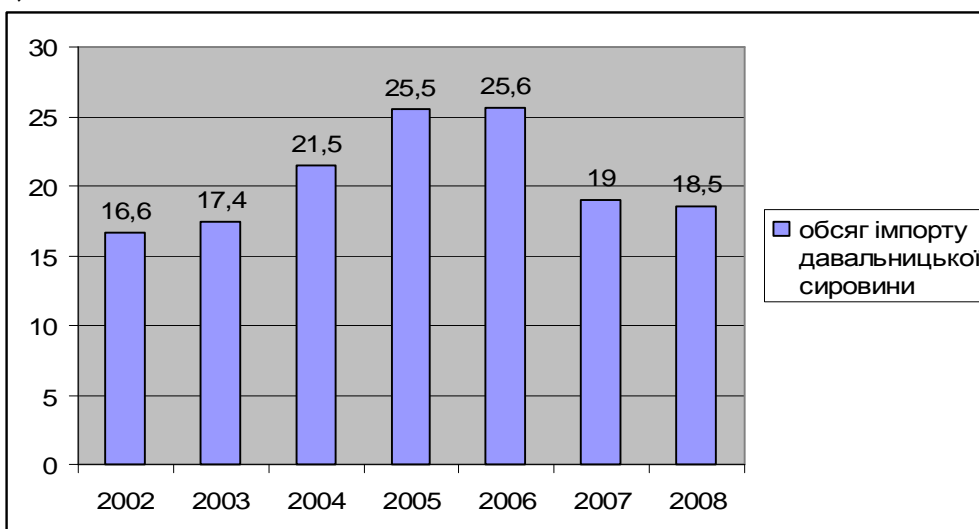

Рис. 6. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами на давальницьких умовах

Основу товарної структури імпорту давальницької сировини (85,2%) становили товари групи текстилю та виробів з текстилю, які були завезені на суму 15,8 млн. дол. США. В незначній кількості на давальницьких умовах надійшли: взуття - на 0,6 млн. дол. США (3,1% від обсягу), полімерні матеріали, пластмаси та каучук, деревина та вироби з деревини — на 0,4 млн. по кожній товарній групі (відповідно 2,4% та 2,3%) та інші.

Підприємствами області за минулий рік виготовлено продукції з імпортованої давальницької сировини на 28,8 млн. дол. США, що на 10,6% більше, ніж за 2007р. Ця продукція була відвантажена, в основному, до Італії (46,3% від обсягу експорту продукції з давальницької сировини) на 13,3 млн. дол. США, Румунії (25,4%) - на 7,3 млн. та Німеччини (18,9%) - на 5,4 млн. дол. США.

За проведеним дослідженням можна зробити такі висновки. Аналізуючи ринок товарних ресурсів у Чернівцях, бачимо тенденцію до їх збільшення, промисловістю міста було вироблено товарних ресурсів на 1263,1 млн. грн. більше, ніж за попередній рік (978,8 млн. грн.). Однак спостерігається зменшення виробництва сільськогосподарської продукції. У січні–березні п.р. загальне виробництво продукції сільського господарства зменшилось проти січня–березня 2008 р. на 1,4%. Із загального обсягу 74,3% вироблено господарствами населення. Визначилась тенденція до росту надходження товарних ресурсів із закордону, яке в 2008 р. становило 194,9 млн. дол. США. Порівняно з 2007 роком імпорт товарних ресурсів збільшився на 45,4%. Найбільшими за обсягами товарними групами, як і в попередньому році, в імпорті залишається текстиль та вироби з текстилю. Водночас слід констатувати той факт, що ринкова ніша, заповнена імпортною продукцією, могла би бути насичена за рахунок вітчизняного виробництва. Дану ситуацію можна вважати негативною, оскільки послаблено виробництво деяких видів продукції вітчизняними виробниками.

Список використаних джерел:

1. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: Навч. посіб. / За заг. ред.Є.В.Мниха. – К.: КНТЕУ, 2005. – 395 с.
2. Бланк И.А. Торговый менеджмент. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Болт Г.Дж. Практическое руководство по управлению сбытом. – М.: Экономика, 1991.
4. Дихтль Е., Хершген Х. Практический маркетинг. – М.: Высшая школа, 1995.
5. Костоглодов Д.Д., Харисова А.М. Распределительная логистика. – Ростов-на-Дону: Экспертное бюро, 1997.
6. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади

ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ

та практичний інструментарій. – К.: КНТЕУ, 2001. – 580 с.

7. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства: Підруч. для вузів / Під ред. проф. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999.

8. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 402 с.

9. Москвітіна Т.Д., Черепов В.В. Комерційні зв'язки торговельного підприємства: Навч. посібник. – К.: КНТЕУ, 2002.

10. Соломатин А.Н. Экономика, анализ и планирование на предприятии торговли: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2009. – 560 с.

11. Экономика и организация деятельности торгового предприятия: Учеб. пособие для вузов / Под общ. ред. А.Н.Соломатина. – М.: Инфра-М, 2003.

12. Фесюк В.А., Гончаренко Н.І., Кириченко М.Р. Товаропостачання торговельних підприємств: Навч. посіб. – К.: КНТЕУ, 2003.

13. [Електронний ресурс]. – Доступ. – www.oblstat.cv.ukrtel.net/stat.html.

14. [Електронний ресурс]. – Доступ. – who-is-who.com.ua.